

Վերջնական հաշվետվություն

Մարտ-մայիս 2016

ՄԱՄՆԱԿՑԱՅԻՆ ԱԽՏՈՐՈՇՈՒՄԱՆ ԵՎ ՊԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ՄԵԹՈԴՆԵՐԸ

Դիլիջան, Թումանյան և Տաթև համայնքներ

Փորձագիտական խումբ՝

Վարազդատ Կարապետյան
Արսյոմ Գրիգորյան
Արտակ Դադոյան

ԳՄՀԸ համակարգող՝

Արմեն Քեշիշյան

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն

Հապավումներ.....	2
Առաջաբան	3
Ներածություն.....	4
Սեմինարների մեթոդաբանությունը.....	7
Գործընթացը.....	8
Նախապատրաստական փուլ.....	8
Իրականացման փուլ.....	8
Գնահատման փուլ.....	10
Խորհուրդներ հաջորդ սեմինարների համար	10
Հավելված 1: Մասնակցային ախտորոշման և պլանավորման մեթոդների մոդուլը	13
Օր 1-ին	13
Օր 2	15
Օր 3	17
Հավելված 2՝ Սեմինարի գնահատման արդյունքները	19
Ընդհանուր գործընթաց	19
Նախամիջոցառումային պատրաստություն	22
Մասնակիցներ և համագործակցություն.....	23
Դասընթացների արդյունքների կիրառում	25
Ձեր մեկնաբանությունները	27
Հավելված 3՝ Մեթոդաբանությունը և գործիքները	28
Ռազմավարությունը և մոտեցումը.....	28
Մեթոդների նկարագրությունը	31
Սեմինարների ֆոտոպատում	38

Հապավումներ

ՀՏՁ - Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամ

CEFE - Գիտելիքահեն տնտեսություն՝ ձեռնարկությունների ձևավորման միջոցով

ՀՖՄ - Համայնքային ֆինանսիստների միավորում

COAF - Հայաստանի մանուկներ հիմնադրամ

ԳԱ - Գենդերային արժեշղթա

GIZ - ԳՄՀՀ- Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերություն

IDEA - Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ

SSՁ- Տեղական տնտեսական զարգացում

LoGoPro – ԳՄՀՀ տեղական ինքնակառավարման ծրագիր

ՏԻՄ – Տեղական ինքնակառավարման մարմիններ

ՀԶԾ - Համայնքային զարգացման ծրագրեր

ՏԿԶՆ - Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն

PACA - Մրցակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում

RAIGO - Եկամուտ ստեղծելու հնարավորությունների արագ գնահատում

ՏՁՀ – Տարածքային զարգացման հիմնադրամ

Առաջարկ

Հաշվետվության մեջ ներկայացված նախաձեռնությունը հավանության է արժանացել GIZ (ԳՄՀԸ-Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերություն) կողմից: Նպատակն է հզորացնել և զարգացնել Հայաստանի Հանրապետության Դիլիջան, Տաթև և Թումանյան բազմաբնակավայր համայնքների շահառուների պլանավորման փորձառության գիտելիքը և ընթացակարգերը: ԳՄՀԸ-ն հանձնարարել է այս աշխատանքը՝ որպես աջակցություն Հայաստանում սկսված վարչական և տարածքային բարեփոխումներին, որոնք ներառված են 2016թ. տարեկան գործողությունների ծրագրում, որը համաձայնեցվել է Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարության հետ և ներառված է կազմակերպության տարածքային կառավարման և պլանավորման ծրագրերում:

Աշխատանքի կատարման վերաբերյալ պայմանագիր է ստորագրվել Տարածքային զարգացման հիմնադրամի հետ, և այս հաշվետվությունը ներառված է համապատասխան պայմանագրում:

Ներածություն

Հայաստանում տեղական ինքնակառավարման մարմինների անցած 20 տարվա պատմության ընթացքում արձանագրված՝ կառավարման հաշվետվողականության, արդյունավետության և արդյունավետության առաջընթացը նշանակալի է:

2013թ. սկսած՝ Հայաստանի կառավարությունը նախաձեռնել է համայնքների խոշորացման գործընթաց՝ մշակելով համայնքների միավորման և միջհամայնքային միավորումների ստեղծման հայեցակարգ¹: Բարեփոխումների առաջին փուլն ընդգրկել է 3 պիլոտային համայնքներ, մասնավորապես՝ Դիլիջանը, Թումանյանը և Տաթևը: Բոլորը միասին ներառում են 22 նախկին համայնք, որոնք բարեփոխման արդյունքում միավորվել են 3 համայնքի մեջ²: Դրանք ստեղծվել են 2016թ. փետրվարին՝ լայնածավալ տեխնիկական աջակցությամբ, որը նախատեսված է համայնքների կարողությունների հզորացմանը պլանավորման, ծառայությունների որակի և հասանելիության բարելավման, բյուջեի նախագծման, մասնակցային գնահատման, էլեկտրոնային կառավարման, ինստիտուցիոնալ հզորացման ոլորտներում, ինչը լի է նոր մարտահրավերներով՝ այդ բարեփոխման տեղին լինելու և դրա պտուղները հանրության համար առավել շոշափելի դարձնելու գործում:

2014թ նոյեմբերին Վորլդ Վիժն կազմակերպության աջակցությամբ մշակվեց համայնքային զարգացման քառամյա ծրագրերի (ՀԶԾ) մշակման և իրականացման նոր մեթոդ: Կազմակերպությունը մեթոդոլոգիայի նախագիծը մշակելու համար պայմանագիր էր ստորագրել Համայնքային ֆինանսիստների միավորման (ՀՖՄ) հետ: Փաստաթուղթը ներկայացվեց Տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն՝ քննարկման համար և հաստատումից հետո այն համապատասխան մարզպետարանների միջոցով հանձնարարվեց բոլոր համայնքներին:

Մեթոդոլոգիան գերազանցապես հիմնված է ՀՀ կառավարության՝ տարածքային զարգացման ծրագրերի մշակման և իրականացման հայեցակարգի վրա³: Հետևաբար, ազգային, տարածքային և համայնքային մակարդակներում հաջորդական նախագծման ծանրակշիռ հիմք հիմնվեց, որը կուղղորդեր ներքնից վերև և մասնակցային պլանավորումը, կարիքների առաջնահերթությունների որոշումը՝ մշտադիտարկման և գնահատման շրջանակում, և կհիմներ գործիքակազմ, որը թույլ կտար իրականացնել

¹ Տես՝ : http://www.mta.gov.am/u_files/file/Haycakarg.pdf

² Դա ՏԲՄ քանակը 91-ից կրճատել է 896-ի:

³ Տես՝ ՀՀ կառավարության արձանագրություն N-38-Ս, 18-ը սեպտեմբերի, 2008թ.:

տարեկան աշխատանքային պլանների իրագործման հետագա հսկողությունը և ժամանակին ու արդյունավետորեն ձեռնարկել համապատասխան միջոցառումներ:

Համայնքային զարգացման քառամյա ծրագրերի շրջանակն էլ ավելի զարգացավ բազմաբնակավայր համայնքներում ՏՉՀ մեթոդոլոգիայի կիրառման ուղեցույցի մշակմամբ⁴: Այս փաստաթղթի հեղինակն է ՀՖՄ-ն՝ ԳՄՀԸ LoGoPro ծրագրի մեթոդաբանական և պրոֆեսիոնալ ուղղորդմամբ և ֆինանսավորմամբ: Ուղեցույցը մանրամասն քննարկվեց ՏԿԶՆ, մարզպետարանների, համայնքների, ՀԿ-ների և փորձագիտական հանրությանն ներկայացուցիչների հետ, և վերանայված տարբերակը ներկայացվեց ՏԿԶՆ, և այդպիսով հաստատվեց:

Այն այժմ վերոնշյալ մեթոդաբանության հետ հանձնարարված է համայնքներին՝ որպես ՏԻՄ տրամադրվող մեթոդաբանական աջակցություն՝ բազմաբնակավայր միջավայրում իրենց նախագծման, պլանավորման, բյուջեի կազմման, պարտականությունների և պարտավորությունների իրականացման աշխատանքում: Նոր մեթոդաբանության նորարարական հատկանիշն են դրա բացարձակ մասնակցային և թափանցիկ, ներառական, ընդգրկող և հաշվետու բնույթը և ընթացակարգային շրջանակը:

Հայաստանի տարածքային քաղաքականության կարևոր զարգացումներից մեկն էլ Հայաստանի տարածքային զարգացման հիմնադրամի (ՀՏՉՀ) ստեղծումն էր: Այն կառուցված է՝ որպես կառավարության հատուկ գործիք, որը ծառայում է տարածքային անհամամասնությունները և անհամաչափ զարգացումը վերացնելուն ուղղված՝ վերջինի զարգացման ռազմավարություններն իրագործելուն՝ համայնքներին տրամադրվող ենթակառուցվածքային աջակցության միջոցով: Այն ֆինանսավորում են Համաշխարհային բանկը, ԱՄՆ ՄԶԳ-ն, և Շվեյցարիայի զարգացման և համագործակցության գործակալությունը: ՀՏՉՀ հիշատակումն այս ենթատեքստում կարևոր է, քանի որ այն տեղական առաջնահերթություններին անդրադառնալու լրացուցիչ աղբյուր է և այն սահմանում է համայնքների, ներառյալ բազմաբնակավայր համայնքները, կողմից ռեսուրսների որոնման ողջամիտ շրջանակ:

Պատկերն ամբողջականացնելու համար հարկ է նշել Հայաստանի զարգացման նախաձեռնություններ հիմնադրամի մասին (IDeA), որը կարևոր դերակատար է ընդգրկված 3 համայնքներից 2-ում (մասնավորապես՝ Դիլիջանում⁵ և Տաթևում⁶) և որի հետ մեր ծրագիրն աշխատել է ԳՄՀԸ LoGoPro ծրագրի շրջանակում: Անշուշտ մեծ ներուժ կա համայնքներում այդ ծանրակշիռ դերակատարների հետ գործակցելու առումով, և շահառու համայնքներին տրամադրվող տեխնիկական աջակցությունը և գործիքակազմը մշակվել են, որպեսզի հաստատեն համատեղ համայնքային մոտեցում:

⁴ <http://cfoa.am/wp-content/uploads/2016/06/GUIDE-for-FYDP.pdf>

⁵ UWC (United World College) school

⁶ Տաթևեր նախագիծ

Մենք ուրախ ենք նշել, որ այդ ընկալումը ճշմարտացի է և ամբողջապես յուրացվել է երկու համայնքների լսարանի կողմից:

Մասնակցային միջոցները և մեթոդները գալիս են հարստացնելու տեղական դերակատարների գիտելիքը և նախապատրաստելու նրանց նոր մարտահրավերներին:

Սովորաբար համայնքներում պլանավորման գործընթացն ընգրկում է մի քանի ոլորտ՝ տնտեսական, սոցիալական, վարչական, ենթակառուցվածքային և այլն: Այդ գործընթացն ամբողջական և իմաստավորված դարձնելու համար անհրաժեշտ է բոլոր նշված ենթահամակարգերի բոլոր դերակատարների ակտիվ մասնակցությունը:

Նոր մեթոդները և գիտելիքն առաջնահերթ են համարվել կառավարության (ՏԿԶՆ), միջազգային/դոնոր կազմակերպությունների և տեղական մասնագետների կողմից: Տեղական տնտեսական զարգացումը դիտարկվում է որպես քառամյա ՀԶԾ-ների հաջողության և բնակչության բարեկեցության որոշիչ գործոն: Ազգային, տարածքային և տեղական մակարդակներում պատասխանատու աշխատակիցների և դերակատարների կողմից ժամանակակից մեթոդների և տեխնիկայի յուրացումը դիտարկվում է որպես կարևոր քայլ՝ տեղական մակարդակում կարողությունների զարգացման գործում:

Եռօրյա ինտերակտիվ սեմինարների և խորհրդատվության արդյունքում համայնքների 3 միավորված խմբերի դերակատարները և որոշում կայացնողներն այժմ վերապատրաստված են: Նրանք զինվել են տեղական տնտեսական զարգացման մասնակցային պլանավորման մասնակցային մեթոդների և գործիքների իրագործման հարցում գիտելիքով և կարող են ավելի լավ ախտորոշել և պլանավորել իրենց քառամյա ՀԶԾ-ները և բյուջեն: Այն նաև նպաստում է ավելի զարգացած պլանավորում և բյուջեի նախագծում իրականացնելուն՝ տեղական ինքնակառավարման մասնակցային տեխնիկայի կիրառման միջոցով, ինչը թույլ է տալիս ավելի արդյունավետ անդրադառնալ ընթացիկ խնդիրներին, գտնել սիներգիաներ, որոնք բերում են տեղական ռեսուրսների արդյունավետ օգտագործմանը և տեղական բնակչության միջև ստեղծում են վստահություն: Ավելին, գիտելիքի ձեռքբերումը կարող է օգտակար լինել նաև ապագայում ֆինանսավորման հավելյալ աղբյուրներ հայթայթելուն, ինչպես նաև Քառամյա ՀԶԾ-ում նշված առաջնահերթություններին անդրադառնալուն:

Ի վերջո, մասնակցային տնտեսական զարգացման պլանավորման մեթոդները, ինչպես առանձին վերցրած, այնպես էլ որպես ներդրում ՀԶԾ պլանավորման շրջանակում, դիտարկվում են որպես տեղական մակարդակում համայնքի միավորման կարևորագույն տարր, լինի դա միաբնակավայր, թե բազմաբնակավայր համայնք: Ավելին, պլանները, պլանավորման գործընթացները ընդհանրապես և կիրառելի ընթացակարգերը, մեթոդները և գործընթացները կարող են ըստ էության ծառայել որպես տեղական ինքնակառավարման խթանիչ, արդյունքում զարգացնել առաջնահերթությունների սեփականության զգացումը, դառնալ գործիքներ ՏԻՄ համար՝ համայնքների համար հավելյալ ֆինանսական միջոցների ներգրավման գործում: Վերջին սակայն ոչ պակաս

կարևոր դրույթը. պլանները և բնորոշ շրջանակներն անհրաժեշտ գիտելիքի և պատրաստակամության առկայության դեպքում կվերածվեն համայնքի՝ որպես տեղական զարգացման գործում կարևոր դերակատարի ընկալման խթանիչ լծակների՝ այդպիսով բարձրացնելով իրական տեղական ինքնակառավարման մակարդակը և որակը:

Մեմինարների մեթոդաբանությունը

Մոդուլն ընդգրկում է Հայաստանում և այլ բազմաթիվ այլ երկրներում արդյունավետորեն կիրառվող մասնակցային մեթոդաբանություններ, ինչպիսիք են PACA-ն, COMPASS-ը, HEXAGON-ը և այլն **(Հավելված 3)**.

2	0	0	1	0	0	1
1	0	0	1	0	1	1
1	0	0	0	0	0	1
1	0	0	0	0	1	1
0	0	0	0	0	1	2
2	0	0	1	1	2	2
1	0	1	1	0	1	2
0	0	0	2	2	0	0

Դիլ ի ջանում տեղական զարգացման վրա էական ազդեցություն ունեցող գործոնների բացահայտում

Մեմինարի մեթոդները հիմնված են ուսուցման ինտերակտիվ գործիքների և վարժությունների, թեմատիկ դասախոսությունների, սիմուլյացիոն վարժությունների, խմբային քննարկումների վրա:

Մոդուլը կցված է Հաշվետվության Հավելված 1-ում:

Մեմինարներն անցկացրել են Վարազդատ Կարապետյանը, Արտյոմ Գրիգորյանը և Արտակ Դադոյանը:

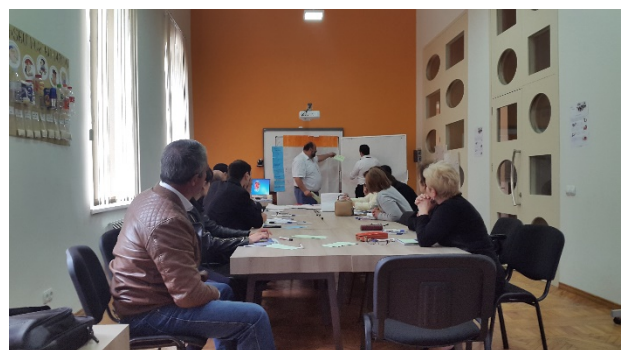
Գործընթացը

Նախապատրաստական փուլ

- Նախապատրաստական փուլում դասընթացի մոդուլը մշակվել և քննարկվել է ԳՄՀԸ հետ:
- ՏԿԶՆ-ն (Պարոն Աշոտ Գիլոյանը՝ ՏԻՄ վարչության պետը) զգալի աջակցություն է տրամադրել թիրախային ՏԻՄ-երին և մարզպետարաններին մոբիլիզացնելու հարցում, որպեսզի կյանքի կոչվի ծրագիրը՝ նրանց տեղեկացնելով ծրագրի նպատակների մասին, վերջինների դերի և պատասխանատվության շրջանակի, ինչպես նաև և համապատասխան դերակատարների և մասնակիցների պատշաճ ներկայության, մասնակցության և ակտիվության հարցում:
- Գնահատման չափանիշները և հարցաշարերը մշակվել և ներկայացվել են ԳՄԳՀ:
- Սեմինարներից առաջ յուրաքանչյուր կլաստերում հանդիպում է կազմակերպվել համայնքի ղեկավարների, ավագանու անդամների, համայնքի ներկայացուցիչների, տեղական ՀԿ-ների, ակտիվ գործարարների և այլ դերակատարների հետ: Այդ հանդիպումների ընթացքում ներկայացվել են սեմինարի նպատակները և մեթոդները, ինչպես նաև հստակեցվել են տեղական դերակատարների ակնկալիքները:
- Կազմակերպվել է սեմինարի լոգիստիկան, և ընտրվել են մասնակիցները:

Իրականացման փուլ

- Առաջին եռօրյա սեմինարն անցկացվեց Դիլիջանում՝ ապրիլի 12-14-ին, երկրորդը՝ Թումանյանում՝ ապրիլի 26-28-ին, իսկ երրորդ սեմինարն անցկացվեց Տաթևում՝ մայիսի 11-13-ին:

Թումանյանի դասընթացի 2-րդ օրը:

Յուրաքանչյուր սեմինարում մասնակիցների թիվը ներկայացված է հետևյալ աղյուսակում՝

Դիլիջան		Թումանյան		Տաթև	
Ամսաթիվ	Թիվը	Ամսաթիվ	Թիվը	Ամսաթիվ	Թիվը
12-ը ապրիլի	18	26-ը	19	11-ը մայիսի	23

		ապրիլի			
13-ը ապրիլի	12	27-ը ապրիլի	18	12-ը մայիսի	21
14-ը ապրիլի	23	28-ը ապրիլի	15	13-ը մայիսի	30

Դասընթացի մասնակիցների ընդհանուր թիվը ծրագրի շրջանակում **65 է:**

Մասնակիցները ներկայացնում էին հետևյալ ոլորտները և կազմակերպությունները՝

- Համայնքներ (ներառյալ՝ խոշորացման մեջ ընդգրկված բնակավայրերի ներկայացուցիչները):
- Մարզպետարաններ (Թումանյանում և Տաթևում):
- ՏԿԶՆ ՏԻՄ վարչության պետը (Դիլիջանում):
- Համայնքների ավագանին:
- Համայնքների ղեկավարները (բոլոր 3 կլաստերներում):
- Հիվանդանոցները և դպրոցները:
- Ակտիվ գործարարները:
- Տեղական ՀԿ-ներ և աջակցող կազմակերպությունները:

Տաթևի դասընթացի 2-րդ օրը:

Դիլիջանի դասընթացի 1-ին օրը:

Տաթևում ներկա էին նաև տեղական նախաձեռնող խմբի անդամները (14-16 տարեկան 8 մասնակից): Այդ գործոնը փոխեց սեմինարի ընդհանուր մթնոլորտը և այն դարձրեց ավելի արդյունավետ՝ ակտիվ քննարկումներ, դերակատարումներ ինտերակտիվ վարժություններում, վարքային տարբեր դրսևորումներ և այլն:

Տաթևում և Թումանյանում խմբերն ընտրվել էին տարբեր բնագավառներից և ոլորտներից, ինչը աշխատանքային հանդիպումները, վարժությունները և քննարկումները դարձրել էր ավելի արդյունավետ:

Դիլիջանի խումբը միատարր էր՝ կազմված միայն քաղաքապետարանի ներկայացուցիչներից, ինչը նեղացրել էր տարբեր թեմաների հանդեպ հայացքների շրջանակը և քննարկումները դարձրել ավելի մեկուսացված և միակողմանի:

Համայնքների ղեկավարների, մարզպետարանների ներկայացուցիչների, ՏԿԶՆ և ԳՄՀԸ խորհրդատու-ծրագրի համակարգողի ակտիվ մասնակցությունը բարձրացրեց սեմինարների և նախաձեռնության արդյունավետությունը և հեղինակությունն ընդհանրապես:

Տեղական առցանց մամուլում հրապարակվեց դասընթացի մասին 2 հոդված, որոնց կարելի է ավելացնել նաև Լոռի հեռուստաընկերության (մարզային հեռուստաընկերություն) հետ հարցազրույցը՝

<http://www.dilijancity.am/>

<http://gorispress.am/>

<https://www.youtube.com/watch?v=OzWuGibIEQA>

Գնահատման փուլ

Յուրաքանչյուր սեմինարից հետո մասնակիցների հետ անցկացվում էր գնահատում: Արդյունքները ներկայացված են **Հավելված 2-ում**:

Խորհուրդներ հաջորդ սեմինարների համար

- Եթե դասընթացի մոդուլները հիմնված են մասնակցային մեթոդների վրա և ոգեշնչում են հասարակության տարբեր խավերի միջև երկխոսության անցկացումը, կենսական նշանակություն ունի **մասնակիցներին տարբեր կազմակերպություններից և դերակատար տարբեր խմբերից հավաքելը**: Դասընթացն անցկացնողի համար դժվար է միայնակ ընտրել խմբի անդամներին, երբ պոտենցիալ մասնակիցները մոտիվացված չեն և թեմաների ու մեթոդների մասին պակաս տեղեկացված են: Այստեղ գլխավոր դերակատարումն առաջին հերթին ՏԿԶՆ և մարզպետարաններին է, որոնք պետք է համայնքների ղեկավարներին բացատրեն նմանատիպ սեմինարների և ընդհանուր առմամբ մասնակցային գործընթացի արդյունավետությունը և հրավիրեն իրապես մոտիվացված մարդկանց՝ սեմինարներին մասնակցելու համար: ԳՄՀԸ-ն կարող է աջակցություն տրամադրել գաղափարի, դասընթացի աշխատելառձի էության՝ ավելի լավ ներկայացնելուն, որի առաջ գործողությունների հաջորդականությունը համաձայնեցված կլինի ՏԿԶՆ հետ, եթե վերջինը հետաքրքրված լինի նման գիտելիքի տարածմամբ հետագա կլաստերային խմբերում:
- Այս դասընթացը տեղական իշխանությունների համար մեկուսացված գործիք է՝ օգտագործելու համար մասնակցային մեթոդները: Մասնակիցներից ստացված արձագանքների և նրանց հետ շփումների համաձայն՝ ավելի շատ դասընթացներ և

ուղեկցում է անհրաժեշտ՝ զգալի և շոշափելի արդյունքների հասնելու համար: Տարբերակներից մեկը կարող է լինել **գործնական ձեռնարկի** մշակումը, որը հիմնված կլինի սեմինարների և աշխատանքային հանդիպումների արդյունքների վրա՝ ներառյալ երկխոսության և մասնակցության, ընդգրկման և թափանցիկության կիրառելի գործիքները և մեթոդները: Այդ թեման բավական երկար քննարկվել է ԳՄՀՀ համակարգողի հետ և նախնական ըմբռնում է կայացել՝ հետագայում ավելի խոր ուսումնասիրել հարցը և շահառուների համար ստանալ առավել արդյունավետ արդյունքները:

- Պայմանավորված այն փաստով, որ պլանավորման գիտելիքի և կարողությունների հզորացման համար համայնքային ծառայողների թիրախավորված վերապատրաստումը, ինչպես նաև կադրերի զարգացումը ՏԿԶՆ և ԳՄՀՀ գործակցության ծրագրային հետաքրքրությունների ոլորտում են, խորհուրդ է տրվում ստեղծել դասընթացի կուրս՝ ազգային և տեղական մակարդակներից մանրամասնորեն ընտրված շահառուների համար, որը կընդգրկի ՏԿԶՆ հետ մշակված և համաձայնեցված նպատակային նյութեր: Էական դերակատարում պետք է տրամադրվի ՏԿԶՆ վարչական վերահսկողության և համայնքային ծառայության հարցերի վարչությանը՝ ԳՄՀՀ աջակցությամբ այժմ ձևավորման փուլում գտնվող աշխատակազմի մասնակցությամբ:
- Մասնակցային ախտորոշման և պլանավորման կայուն գործընթաց ունենալու մեկ այլ մեթոդ է շարունակական **ուղեկցումը և հետդասընթացային աջակցությունը**: Սեմինարներից հետո համայնքների ղեկավարները և մյուս դերակատարները ոգեշնչված են լինում և ցանկանում են կիրառել այս մեթոդները, և դրա համար անհրաժեշտ է շարունակական աջակցություն: Նման ցայտուն օրինակ հանդիպել և քննարկվել է Տաթևում: Մասնակցային գործիքներն անհրաժեշտ են համայնքների ղեկավարության և համայնքներում այլ կարևոր դերակատարների միջև երկխոսություն ստեղծելու համար, ինչպիսին, օրինակ՝ IDeA հիմնադրամն է, հրավիրելու համար՝ ներգրավվելու հիմնադրամին պլանավորման գործընթացում և ձևավորելու զարգացման ընդհանուր տեսլական:
- Սեմինարների հիմնական արդյունքները ներկայացված են Հավելված 2-ում (Գնահատում): Մասնակիցների գերակշիռ մեծամասնությունը նշել է, որ կօգտագործի եզրակացությունները՝ **փոփոխելու համար իրենց կազմակերպությունները կամ այնտեղ իրականացվող ախտորոշման և պլանավորման գործընթացը**: Գնահատման վարժության ընթացքում մասնակիցներն ընդգծեցին դերակատարների միջև երկխոսության և վստահության կարևորությունը, ընդհանուր տեսլականը և պլանավորման մասնակցային մեթոդները: Խորհուրդ է տրվում նման սեմինարներ կազմակերպել նաև այլ համայնքներում, որոնք խոշորացման գործընթացում են: Դա կմերձեցնի տարբեր դիրքորոշումները և գործընթացն ավելի հստակ և հասկանալի կդարձնի բոլոր կողմերի համար, ինչը

կներառի թույլ և ուժեղ կողմերի ավելի հիմնավոր բացահայտում, մյուս համայնքների տեսանկյունների և կարծիքների արտահայտում:

- Այս նախագծի իրականացման արդյունքում կուտակված փորձը կարող է արդյունավետորեն օգտագործվել՝ **Քառամյա ՀԶԾ-ների մշակման և իրականացման մեթոդաբանության գործընթացում զարգացումներ առաջարկելու համար**, որոնք կիրառվելու են բազմաբնակավայր համայնքներում: Դա ԳՄՀԸ LoGoPro ծրագրի և ՏԿԶՆ հետ մանրամասն նախագծման և պլանավորման ընդհանուր թեմատիկ ոլորտում ընդգրկվելու կարիք կունենա:

Հավելված 1: Մասնակցային ախտորոշման և պլանավորման մեթոդների մոդուլը

Եռօրյա դասընթաց Դիլիջան, Թումանյան, Տաթև համայնքներում:

Մասնակիցները՝ համայնքների, մարզպետարանների, տեղական ՀԿ-ների, սոցիալական ոլորտի կառույցների, քաղաքացիական ակտիվ խմբերի ներկայացուցիչներ, տեղական փորձագետներ:

Նպատակ	Թեմաներ	Ռեսուրսներ	Ժամանակ (րոպե)
Օր 1-ին			240
<p>Քարտեզագրվել են մասնակիցների ակնկալիքները Խմբային հանդիպումները վարելու համար ներկայացվել է մետաքարտերի տեխնիկան: Ներկայացվել է դասընթացի եռօրյա ժամանակացույցը:</p>	<p>Ակնկալիքների քարտեզագրում Դասընթացավարները ներկայացնում են միմյանց՝ օգտագործելով մետաքարտերի տեխնիկան, մասնակիցների հետ քննարկում և բացատրում են, թե ինչպես և երբ պետք է օգտագործվի խմբային մոդերացիայի այդ մեթոդը:</p> <p><i>Քննարկում:</i> Ինչպե՞ս կարող եք օգտագործել այս մեթոդը պլանավորման ձեր գործողություններում:</p> <p>Մասնակիցները ներկայացնում են իրենց՝ պատասխանելով հետևյալ հարցերին՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ինչպե՞ս եմ ես մասնակցում պլանավորման գործընթացին իմ կազմակերպությունում: <p><i>Ակնկալիքների մատրիցա:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Որո՞նք են մասնակիցների ակնկալիքները դասընթացից: - Ի՞նչ են նրանք ակնկալում դասընթացավարներից: - Ի՞նչ են նրանք ակնկալում մյուս մասնակիցներից: 	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ, ամրակոճակներ:</p>	90

	<p>- Որո՞նք են դասընթացավարների ակնկալիքները մասնակիցներից:</p> <p>Մասնակիցները մետաքարտերի վրա գրում են պատասխանները, դասընթացավարները խմբավորում և դասակարգում են դրանք, այնուհետև քննարկում են մյուս կողմի ակնկալիքները և դրանց իրականացման պատրաստակամությունը:</p> <p>Հարց՝ Ինչպե՞ս կարող ենք մենք օգտագործել այս գործիքը տեղական պլանավորման/ մեր ներկա աշխատանքի մեջ:</p> <p>Ակնկալիքների հիման վրա դասընթացավարները բացատրում են դասընթացի թեմաները և ժամանակացույցը:</p> <p>Դասընթացավարների ակնկալիքների հիման վրա նրանք բացատրում են դասընթացի ժամանակ կիրառվող վարքագծի հիմնական կանոնները:</p>		
<p>Մասնակիցները ծանոթ են մասնակցային ախտորոշման գործիքին, կարողանում են օգտագործել այն իրենց համայնքներում, ունեն հստակ ըմբռնում, որ միննույն իրավիճակի վերաբերյալ կարող են լինել տարբեր տեսակետներ:</p>	<p>Մասնակցային ախտորոշում Հարց: Ինչու՞ է կարևոր տեղական իրավիճակի ախտորոշման համար կիրառել մասնակցային մեթոդները: Քննարկումներ՝ համակարգային մասնակցային մեթոդներ՝ տեղական ախտորոշումների համար:</p> <p>Համայնքի քարտեզագրում՝ հիմնված տեղական փորձի վրա Մասնակիցները բաժանվում են 4 խմբի՝ սոցիալական ոլորտ, տնտեսություն, ՀԿ-ներ, տեղական իշխանություն: Յուրաքանչյուր խումբ ստանում է հետևյալ առաջադրանքները՝ Առաջադրանք 1՝ Բաժանել տեղական տնտեսության</p>	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ: Տարբեր թղթեր, 4 սեղան:</p>	<p>120</p>

	<p>հիմնական դերակատարներին, քարտերի վրա գրել դերակատարների անունները, որոնք տեղական տնտեսության վրա ունեն նշանակալի ազդեցություն ըստ ճյուղերի՝ տեղական իշխանություն, քաղաքական որոշումներ, սոցիալական համակարգ, և այլն:</p> <p>Առաջադրանք 2՝ Դասակարգել բոլոր քարտերը ֆլիպչարտի վրա՝ գույներով ընդգծելով քարտերի/դերակատարների միջև կապերը և ազդեցությունները (կարմիր՝ վատ, կանաչ՝ դրական, կապույտ՝ չեզոք):</p> <p><i>Քննարկում</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Որո՞նք են ձեր հիմնական բացահայտումները այս քարտեզից: - Ինչու՞ են 4 քարտեզները տարբեր: - Ինչպե՞ս կարող ենք մենք օգտագործել այս քարտեզները տեղական քարտեզագրման մեջ: <p>Քարտեզների բացահայտումները, տարբեր խմբերի յուրահատկությունները և տեսակետները:</p>		
<p>Մասնակիցները ծանոթ են տեղական պլանավորման համակարգային մոտեցումներին:</p>	<p>Քննարկում Երկխոսություն և գործակցություն Հավասարակշռություն ֆիլմի ցուցադրություն:</p>	<p>Պրոյեկտոր, համակարգիչ, համացանց</p>	<p>30</p>
<p>Օր 2</p>			<p>240</p>
<p>Մասնակիցներն ընդհանուր պատկերացում ունեն փոխհարաբերություների մեթոդների,</p>	<p>Անդրադարձ/տպավորություններ Առաջին օրվա հիմնական եզրակացությունները և ամփոփումը: Հարց՝ Ի՞նչ եք քննարկել դասընթացից հետո և ինչ եք ձեզ հետ տարել: Ազդեցության մատրիցան</p>	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ, ամրակոճակներ:</p>	<p>120</p>

<p>ուժերի, դերակատարումների և միջամտությունների հնարավորությունների վերաբերյալ:</p>	<p>Քննարկում՝ Ազդեցության ուժը և համակարգային հիերարխիան: Օրինակ՝ ընտանիքը: Օրինակ՝ կոնկրետ որևէ համայնք:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Համակարգում ուժի/իշխանության աղբյուրների սահմանումը: - Քարտեզագրման վարժության բացահայտումները: - Ուժի/իշխանության բաշխվածքը մատրիցայում և ազդեցությունների գնահատականը: - Միջամտությունների հնարավորությունները: - Ինչպես փոխել դերերը և ուժը/իշխանությունը: <p>Քննարկում՝ Ազդեցությունները համակարգի վրա, միջամտությունների ռազմավարությունները:</p>		
<p>Մասնակիցները ծանոթ են այն գործիքին, որը թույլ է տալիս համայնքի տարբեր խմբերի միջև գործակցություն սկսել, ուստի նրանք ունեն այդ գործիքի կիրառման առաջին փորձը:</p>	<p>Փոխհարաբերությունների մատրիցա</p> <p>Քննարկում՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ի՞նչ է համակարգը: - Որո՞նք են համակարգի բաղադրիչները: - Պարզ և բարդ համակարգեր: - Ազդեցության մեթոդները պարզ և բարդ համակարգերում: - Համայնքը՝ որպես համակարգ, դրա բաղադրիչները և փոխհարաբերությունները: <p>Հարց՝ Որո՞նք են տարբեր խմբերի միջև փոխհարաբերությունների վրա ազդող գործոնները:</p> <p>Փոխհարաբերությունների մատրիցա գործիքի ներկայացում</p> <p>Փորձարկեք փոխհարաբերությունների մատրիցան համայնքի քարտեզագրման վարժությունից ընտրված 2 խմբերի միջև: Օրինակ՝</p>	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ, ամրակոճակներ:</p>	<p>120</p>

	<p>գործարարները և տեղական իշխանությունը, սոցիալական կազմակերպությունները և գործարարները, և այլն:</p> <p>HEXAGON-ի ներկայացուցիչները Տեղական կառավարման եռանկյունին:</p> <p>Քննարկում՝ Ինչպե՞ս բացահայտել գործակցության առաջին կետերը համայնքի տարբեր խմբերի միջև (բոլոր կողմերին էլ շահավետ):</p>		
Օր 3			240
<p>Մասնակիցները տարբերակում և տեղական տնտեսական զարգացման համակարգային և գծային մոտեցումները: Նրանք ունեն համակարգային մոտեցմամբ պլանավորման փորձ:</p>	<p>Տեղական պլանավորման տեսակները</p> <ul style="list-style-type: none"> - Կարիքների գնահատման վրա հիմնված պլանավորում: - Մրցակցային առավելությունների վրա հիմնված պլանավորում: - Այդ մոտեցումների միջև տարբերությունը՝ երբ օգտագործել յուրաքանչյուր մոտեցումը: <p>Մասնակցային պլանավորման կարևորությունը՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ձեր համայնքի 3 հիմնական խնդիրները (աշխատեք մետաքսարտերով): - Քարտերի դասակարգում, կրկնությունների բացառում: <p>Քննարկում՝ նկարագրության և գնահատման միջև տարբերությունը</p> <ul style="list-style-type: none"> - Խնդիրների վերաձևակերպումը - Խնդիրները քննարկելու գծային մոտեցումը: - Համակարգային մոտեցումը և համակարգային լուծումները: Օրինակներ: - Երկխոսությունը և գործակցությունը՝ որպես տեղական խնդիրների լուծման հիմնական գործիքներ: 	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ, ամրակոճակներ:</p>	120

	<p>Բացատրություն՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Կարիքների կամ խնդիրների վրա հիմնված պլանավորում: - Ուժեղ կողմերի և առավելությունների վրա հիմնված պլանավորում: - Երկու մոտեցումների կիրառման դեպքեր: 		
<p>Մասնակիցները ծանոթ են մասնակցային պլանավորման և մշտադիտարկման մեթոդներին, ունեն դրանք կիրառելու փորձ:</p>	<p>Մասնակցային պլանավորման և մշտադիտարկման գործիքները և մեթոդները:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Տեղական զարգացման HEXAGON-ը - Մրցակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում (PACA) <p>PACA-ի հաջորդականությունը՝</p> <p>COMPASS-ը՝ որպես մասնակցային մշտադիտարկման գործիք: COMPASS վարժության սիմուլյացիա՝</p> <ul style="list-style-type: none"> - Տեղական դերակատարների շրջանակը: Համայնքային իրավասության մեջ և դրանից դուրս գործող 	<p>2 դասընթացավար, գրատախտակ-ֆլիպչարտ, փափուկ գրատախտակ, մարկերներ, ամրակոճակներ: Պրոյեկտոր, համակարգիչ, համացանց:</p>	<p>120</p>

	<p>կազմակերպությունները:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Տարվա համար համայնքի ռազմավարական նպատակը: - Այդ նպատակին հասնելու գործողությունների պլան: - Նպատակին հասնելու համար հաջողության կրիտիկական գործոնների ձևակերպումը: - Համապատասխանեցնել ընթացիկ գործողությունները հաջողության կրիտիկական գործոններին: - Արդյունավետ և ոչ արդյունավետ գործողություններ: - Նպատակին հասնելու նոր առաջարկություններ <p>COMPASS-ի իրականացում համայնքում՝ PACA վարժությունից հետո:</p>		
	<p>Դասընթացի գնահատում և հետագա գործողություններ:</p>		

Դասընթացի նպատակը՝ մասնակիցները ծանոթ են մասնակցային ախտորոշման և պլանավորման տեխնիկային և գործիքակազմին, ունեն փորձ համայնքի հանդիպումները կազմակերպելու և վարելու հարցում՝ օգտագործելով մասնակցային գործիքները, ունեն ընդհանուր պատկերացում PACA, HEXAGON, COMPASS և տեղական պլանավորման և մշտադիտարկման այլ մեթոդների և գործիքների մասին:

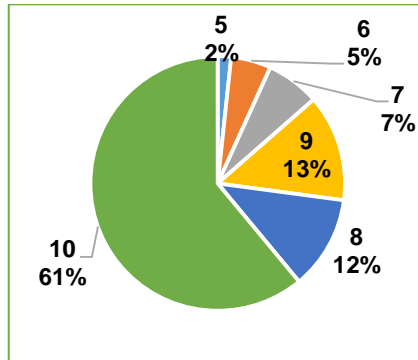
Հավելված 2՝ Սեմինարի գնահատման արդյունքները

Ընդհանուր գործընթաց

1 – Շատ վատ, 10 – գերազանց

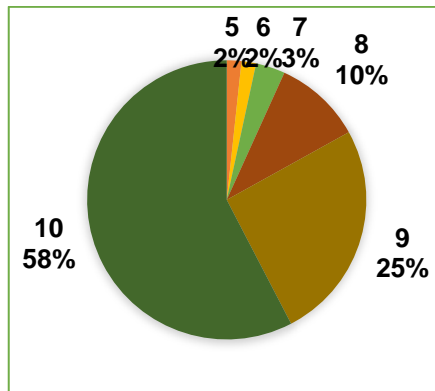
1. Ընդհանուր առմամբ, ինչպե՞ս եք գնահատում դասընթացը՝ Ձեր աշխատանքի համար:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				2 %	5 %	7 %	12%	13 %	61%

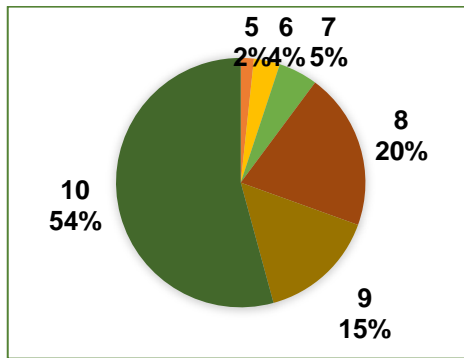
2. Ի՞նչ աստիճանի ես կիրառել ձեռք բերած գիտելիքը Ձեր ամենօրյա աշխատանքում:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				2 %	2 %	3 %	10 %	25 %	58 %

3. Որքանո՞վ է դասընթացը Ձեզ տրամադրել նոր ընկալումներ և օգտակար փորձառություն:

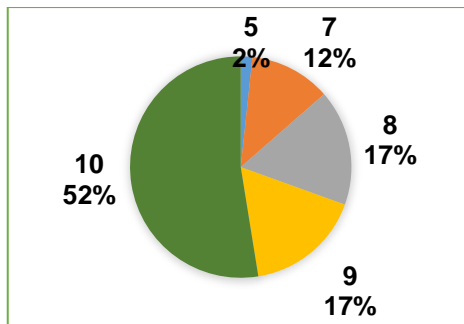
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				2 %	4 %	5 %	20 %	15 %	54 %

4. Որքա՞ն տեղին էք Դուք համարում դասընթացի ժամանակ կիրառված մեթոդները:

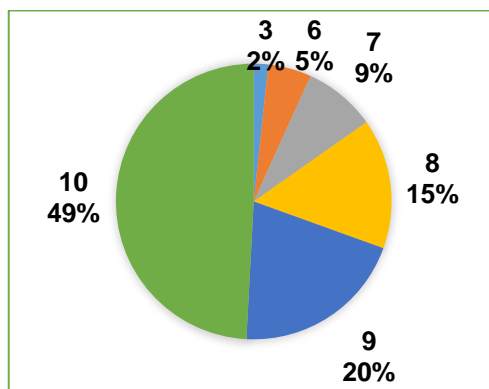
Դասընթացավարների ջանքերը

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				2 %		12 %	17 %	17 %	52 %

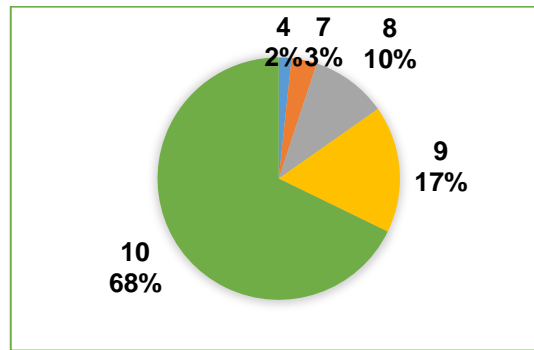
Աշխատանքային հանդիպումները

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
		2 %			5 %	9 %	15 %	20 %	49 %

Գործնական վարժությունները

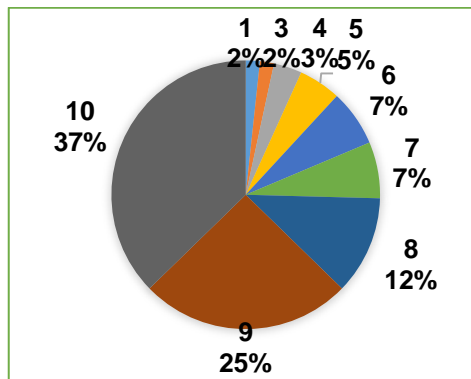
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			2 %			3 %	10 %	17 %	68 %

Նախամիջոցառումային պատրաստություն

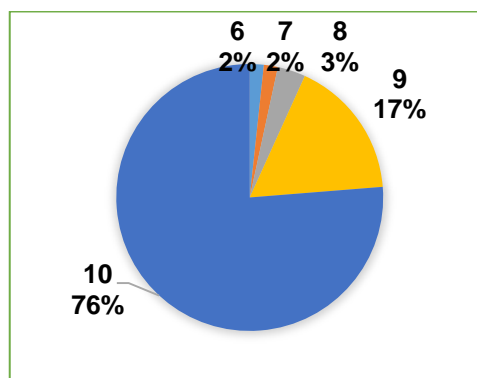
6. Որքանով էր դասընթացից առաջ դրա մասին տրամադրվող տեղեկությունը:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2%		2%	3%	5%	7%	7%	12%	25%	37%

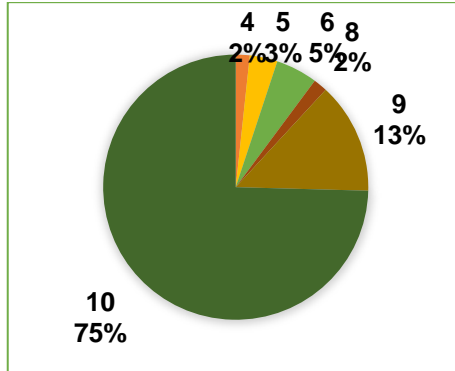
6. Գնահատում եք արդյոք մթնոլորտը համապատասխան:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
					2%	2%	3%	17%	76%

7. Գնահատում եք արդյոք դասընթացի տևողությունը համապատասխան:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			2%	3%	3%		2%	13%	75%

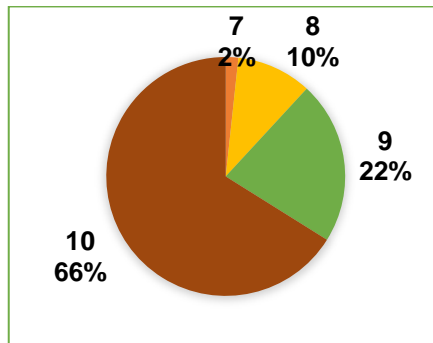

Մասնակիցներ և համագործակցություն

8. Որքանո՞վ է ազդեցիկ եղել Ձեր աշխատանքի վրա հետևյալ ոլորտներից Ձեր գործընկերների հետ փորձի փոխանակումը՝

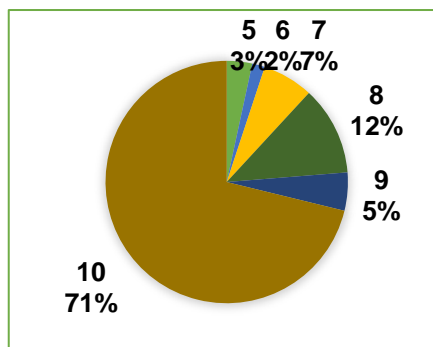
Ձեր սեփական համայնքում

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
						2 %	10 %	22 %	66 %

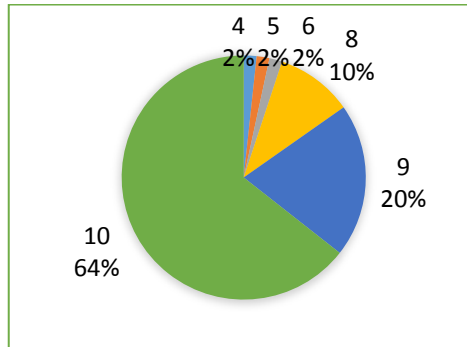
Հարևան համայնքներում

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
				3 %	2 %	7 %	12 %	5 %	71 %

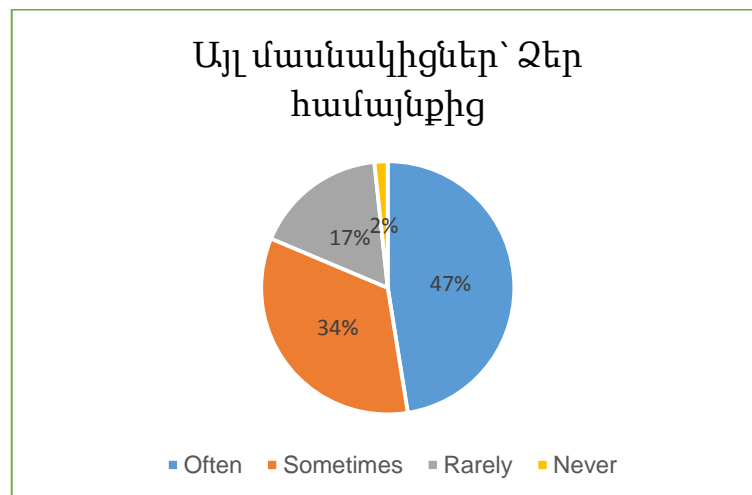
9. Որքանով եք Դուք ներդաշնակեցրել դասընթացի ժամանակ այլ մասնակիցների կիսած փորձառությունը Ձեր ամենօրյա աշխատանքում:

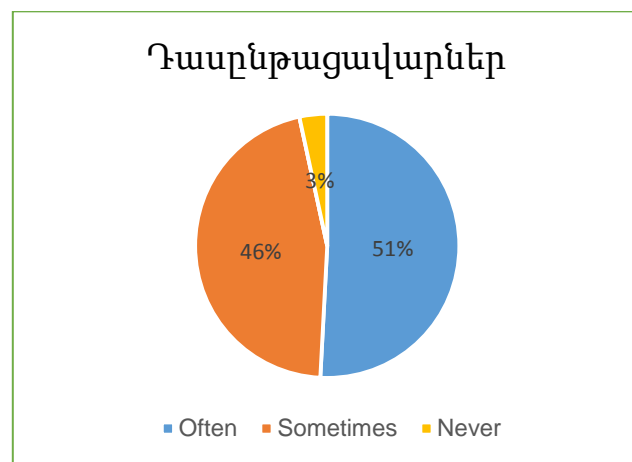
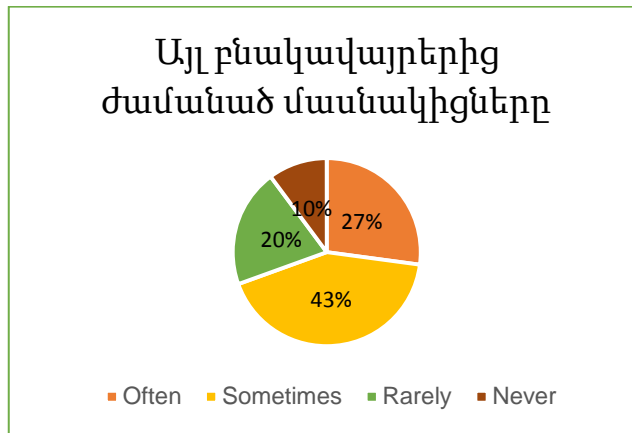
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
			2 %	2 %	2 %		10 %	20 %	64 %

10. Դասընթացից հետո Դուք հետևյալներից ու՞մ հետ եք գործակցել:

	Often	Sometimes	Rarely	Never
Այլ մասնակիցներ՝ Ձեր համայնքից	47 %	34 %	17 %	2 %
Ձեր համայնքի կազմում եղած այլ բնակավայրերից ժամանած մասնակիցները	27 %	43 %	20 %	10 %
Դասընթացավարներ	51 %	46 %	0%	3 %

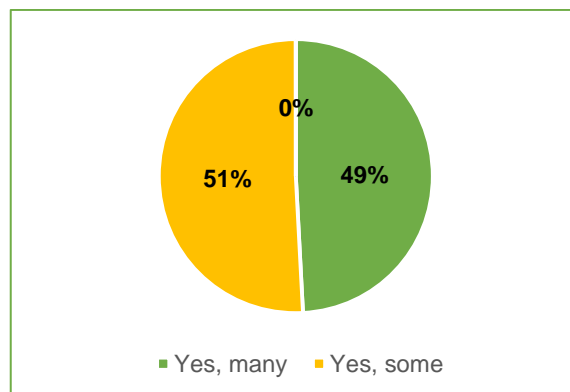

Դասընթացների արդյունքների կիրառում

11. Դուք իրականացրե՞լ եք գործողություններ դասընթացի ընթացքում մշակված գործողությունների պլանից:

49 % Այո, բազմաթիվ

51 % Այո, որոշները

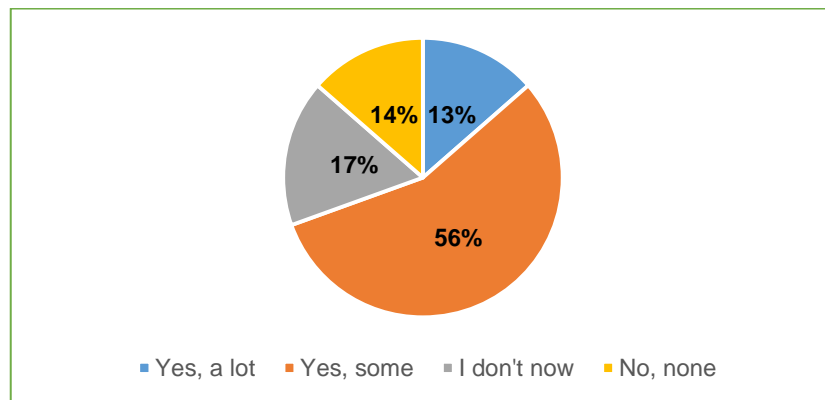

12. Եթե այո, խնդրում ենք նշել, թե որոնք:

- 23 % Գործակցություն:
- 8 % Վստահություն:
- 15 % Խորհրդատվություն մասնագետներից:
- 23 % Ես կսահմանեմ տեղական իշխանության դերը համայնքի զարգացման գործում:
- 8 % Ես այլ կազմակերպություններից օգնություն չեմ խնդրի՝ մեր ուժերը բավարար են:
- 23 % Իրավիճակի ճշգրիտ գնահատում, հավասարություն, օգուտներ և ռիսկեր:

13. Կարողացե՞լ եք իրականացնել որևէ դրական փոփոխություն Ձեր կազմակերպությունում, կառույցում կամ ընկերությունում՝ դասընթացի վրա հիմնված ձեր փորձառության հիման վրա:

- 13 % Այո, բազմաթիվ
- 56 % Այո, որոշ
- 17 % Չգիտեմ
- 14 % Ոչ

14. Եթե այո, որո՞նք են այդ փոփոխությունները

- 4 % Ես կօգտագործեմ սովորաձև շատ հաճախ:
- 12% Գործակցություն բոլոր հնարավոր դերակատարների հետ:
- 4 % Մենք պետք է միասին լինենք՝ որևէ բանի հասնելու համար:
- 80 % Լրացված չէր:

Ձեր մեկնաբանությունները

15. Խնդրում ենք ասացեք, թե հատկապես ի՞նչն էք համարում առավել հետաքրքիր, ինչը ոչ այդքան հետաքրքիր և ինչի կարիքն ունեք:

- 2 % Դասընթացավարի իրազեկությունը և դասընթացի անցկացումը:
- 8 % Դասընթացավարի դասընթացի ոճը:
- 6 % Դասընթացը շատ հետաքրքիր էր, հատկապես՝ դասընթացավարի սթափությունը:
- 4 % Ներկայացման ոճը շատ հետաքրքիր էր:
- 8 % Ամեն ինչը հետաքրքիր էր:
- 4 % Դասընթացավարի հմտությունները:
- 8 % «Տեղական իշխանությունը և գյուղատնտեսները» վարժությունը
- 12 % Ամեն ինչ հետաքրքիր և հասանելի էր: Ոչինչ չկար, որ անհրաժեշտ չլիներ:
- 4 % Գործարարության զարգացումը:
- 4 % Դասընթացավարների նվիրվածությունը:
- 4 % Հետաքրքիր էր հաշվի առնել բոլորի կարծիքը, նույնիսկ եթե այն ոչ օպտիմալ էր:
- 8 % Ակտիվ քննարկումը մասնակիցների հետ:
- 4 % Մեթոդները:
- 24 % Լրացված չէ:

16. Ի՞նչ գաղափարներ/առաջարկություններ ունեք հետագա դասընթացների վերաբերյալ:

- 4 % Ռազմավարական պլանավորում, գործարար պլանավորում, և այլն:
- 4 % Լրագրության դասընթացներ:
- 24 % Հաճախ կազմակերպել նմանատիպ դասընթացներ:
- 4 % Բնապահպանության վերաբերյալ դասընթացներ:
- 4 % Մշակույթի և գիտության վերաբերյալ դասընթացներ:
- 16 % SS դասընթացներ
- 44 % Ոչինչ

Հավելված 3՝ Մեթոդաբանությունը և գործիքները

Ռազմավարությունը և մոտեցումը

Վերջին տնտեսական անկման և տապալված վերնից ներքև իրականացվող զարգացման փորձերը, ակնհայտ դարձավ, որ Հայաստանն ունի տնտեսական զարգացման նոր մոդելի կարիք, որը հիմնված կլինի տնտեսության դիվերսիֆիկացման վրա՝ տեղական մակարդակում արժեք ստեղծող ներուժը բացահայտելու միջոցով:

Տարածքային զարգացման հիմնադրամի (ՏՀՀ)⁷ ՏՏՏ⁷ մոտեցումը հիմնված է մասնակցության սկզբունքի վրա, որի արդյունքում միմյանց են հանդիպում համայնքի նույնանման մտածող մարդիկ, և խրախուսվում է նշանակալի երկխոսությունը պետական և մասնավոր դերակատարների միջև (տեղական իշխանություն, գործարար աջակցություն ցուցաբերող կառույցներ, մասնավոր հատված և այլն)՝ օգտագործելով մասնակցային գնահատման, մասնակցային պլանավորման, մասնակցային իրականացման և մասնակցային մշտադիտարկման և գնահատման գործիքները:

Բազմամակարդակ միջամտությունների գաղափարախոսության հիման վրա ՏՀՀ-ն շեշտը դնում է ձեռնարկատիրության և գյուղատնտեսության զարգացման վրա, սկսնակների և հմտությունների զարգացման, ենթակառուցվածքների վրա, տեղական գործարարության աջակցության ուժեղացման վրա՝ հասանելի դարձնելով տեխնիկական և ֆինանսական աջակցությունը, զարգացնելով կլաստերները և արժեշրջանները, նպաստելով արդյունավետ պետական համակարգի կառուցմանը և դրա կարողությունների զարգացմանը, խթանելով կապերի ստեղծումը և գործակցության շրջանակները, քարոզելով ազգային ռազմավարություններում ներքևից վերև իրականացվող մոտեցումների ներգրավումը և վերջին, բայց ոչ անկարևոր հանգամանքը՝ հիմնադրամը կենտրոնանում է մետա մակարդակի խնդիրների ուղղությամբ, ինչպիսիք են ձեռնարկատիրական մշակույթը և մոտեցումները, հավաքական գործողությունները և համատեղ ռազմավարությունների ու գործողությունների ձևակերպման կարողությունը:

⁷ ՏՏՏ – Տեղական և տարածաշրջանային տնտեսական զարգացում:

Տեղական/տարածաշրջանային տնտեսական զարգացում

Գյուղերում տնտեսական զարգացման մարտահրավերները հաղթահարելու համար ՏՉՀ-ն պիլոտային համայնքներում ներմուծել է նորարարական համակարգեր և արժեշրթանների ընտրություն: Այդ ամենին հասնելու համար Հայաստանի ավելի քան 400 համայնքներում իրականացվել է քարտեզագրում և ներկայացվել է համայնքների մրցունակության դասակարգման նորարարական գործիքը:

Ընտրված համայնքներում ՏՉՀ⁸ նախաձեռնությունները բացահայտելու համար PACA (Մրցակցային առավելությունների մասնակցային գնահատում) ախտորոշիչ գործիքակազմի միջոցով մենք կիրառում ենք նորարարական մոտեցումներ, որոնք համայնքի դերակատարներին թույլ են տալիս կառուցել միասնական հեռանկարներ և մոբիլիզացնել ներուժը՝ ՏՉՀ միջոցառումների մասնակցային պլանավորման, մասնակցային իրականացման և մասնակցային մշտադիտարկման և գնահատման համար, որոնք էլ իրենց հերթին նպաստում են մրցունակության զարգացմանը՝ կարճ ժամանակահատվածում տալով զգալի արդյունքներ:

COMPASS գործիքի օգնությամբ մենք շարունակաբար մշտադիտարկում և գնահատում ենք PACA-ի միջոցով արագ արձանագրված արդյունքները և մշակում ենք հետագա միջնաժամկետ միջամտությունները, որոնք բերում են ավելի հզոր տնտեսական արդյունքներ:

Գենդերային հարցերը առաջնահերթ են ՏՉՀ համար: Ներկայացվել է գենդերային հարցերի արժեզրթանների (GSVC) վերլուծության նոր մոտեցումն օգնում է բացահայտել կանանց մասնակցությունը բարձր աճ ունեցող ոլորտներում, արժեզրթանները և օժանդակել կանանց ձեռներեցությանը՝ ձեռներեցության արշավների, միկրո ֆրանչայզինգի և փոքր չափի ֆինանսավորումների միջոցով: GSVC սկզբունքի նպատակն է ուժեղացնել կանանց դերը՝ որպես տնտեսական դերակատարներ իրենց համապատասխան արժեզրթաններում:

RAIGO-ն (Եկամուտ ստեղծելու հնարավորությունների արագ գնահատում) շուկայի վրա հիմնված և մրցակցության խրախուսմամբ տնտեսական զարգացման մոտեցում է: Լինելով բավական պարզ՝ այն թույլ է տալիս բացահայտել համայնքում առկա կարճաժամկետ, միջնաժամկետ և երկարաժամկետ եկամտաբեր նախագծերը:

ՏՉՀ-ն սկսնակների առաջնդման համար կիրառում է բարձր արդյունավետություն ունեցող «Հաջող սկիզբ» արշավները, որի միջոցով տրամադրում է բազմակողմանի հասանելիություն՝ սկսնակների աջակցության բազմաթիվ գործիքներին և ծառայություններին՝ տեղեկատվության տրամադրում, դասընթաց, խորհրդատվություն և առաջնորդություն: Այդ ամենը համակցվում է նաև ֆինանսավորման արդյունավետ մեխանիզմներով:

Գիտելիքի և տեխնոլոգիայի փոխանցման նոր մոտեցում է ինտեգրվել ՏՉՀ-ի ՏՏՉ մոտեցումներում՝ փոքր բիզնեսի աջակցության՝ միկրոֆրանչայզինգի գործիքի միջոցով: Այն թույլ է տալիս ստեղծել ընդօրինակելի գործարար մոդելներ՝ ընտրված ոլորտներում և արժեզրթաններում նորարարական, էնարգախնայող և կանաչ տեխնոլոգիաների կիրառման միջոցով: Մինչև հիմա ավելի քան 40 ջերմոց, 25 չորանոց, չրերի 2 հավաքման կայան և 4 սառնարանային տնտեսություն է հիմնվել՝ ՏՉՀ փորձագետների մեթոդաբանական և տեխնիկական աջակցության շնորհիվ:

ՏՉՀ-ն ապահովում է հասանելի ֆինանսավորման աղբյուրներ՝ վարկային երաշխավորությունների միջոցով, որոնք ուղղված են սկսնակների և գործող բիզնեսների կարիքների բավարարմանը: Նաև կիրառվում են համաֆինանսավորման բարձր արդյունավետություն ունեցող համաֆինանսավորման մեխանիզմներ (տեխնոլոգիաների փոխանցման դրամաշնորհներ), որոնք օժանդակում են միկրոֆրանչայզինգի նախաձեռնություններում ընդգրկված ձեռնարկությունների համար սարքավորումների և այլ անհրաժեշտ պարագաների ձեռքբերմանը:

Տեղական արտադրանքի պահանջարկի բացահայտման և արժեզրթանների գնահատման հիման վրա ՏՉՀ-ն աջակցում է տեղական արտադրողներին՝ խոշոր ընկերությունների մատակարար դառնալու կամ ուղղակի վաճառք իրականացնելու հարցում՝ թիրախավորված առաջնդման արշավների միջոցով (հեռուստատեսություն, սուպերմարկետներ, գովազդ սոցցանցերով և այլն): Գյուղական ձեռնարկություններն ստանում են դեպի շուկան միտված արտադրանքի մշակման, ապրանքանիշի ձևավորման, փաթեթավորման և պիտակավորման ինտենսիվ աջակցություն: ՏՉՀ-ն նախատեսում է փորձարկել գործարար աջակցության մի քանի ենթակառուցվածքային

նախագծեր՝ հեշտացնելու համար ձեռնարկությունների մուտքը դեպի տարածաշրջանային և ազգային շուկաներ (Անտենա խանութներ, ճամփեզրյա կայաններ և այլն):

Գյուղատնտեսությունը ՏՁՀ համար առաջնահերթ ոլորտ է: Մեր թիրախն են ոչ թե գոյատևող տնային տնտեսությունները, այլ աճի միտում ունեցող գյուղատնտեսական ձեռնարկությունները: Մենք օժանդակում ենք, որպեսզի այդ ձեռնարկությունների համար հասանելի դառնան նոր տեխնոլոգիաները, բարձրորակ ներդրումները, ընդլայնման ծառայությունները և նոր շուկաները: ՏՁՀ-ն ներմուծում է միզ չորացնելու, ջերմոցների, պանրի արտադրության և այլ ենթաոլորտների համար նախատեսված հասանելի սարքավորումներ: ՏՁՀ-ն նաև ներմուծում է գյուղատնտեսական սարքավորումներ և գյուղտեխնիկա գրեթե ինքնարժեքով:

ՏՁՀ երիտասարդական նախաձեռնությունների ուշադրության կենտրոնում է ակտիվ երիտասարդական խմբերի՝ ձեռնարկատիրական կարողությունների զարգացումը: Հմտությունների զարգացումը կենտրոնանում է ընտրված արժեշտթաներում հմտությունների և գիտելիքի պակասի ուղղությամբ, զինում է երիտասարդներին նոր հմտություններով և բարձրացնում նրանց՝ աշխատանք գտնելու հնարավորությունները տեղական շուկայում:

Վերջին, սակայն ոչ պակաս կարևոր հանգամանքը՝ բոլոր ՏՏՁ, ձեռնարկատիրության, գյուղատնտեսության զարգացման, արժեշտթաների առաջնական միջոցառումներն ամփոփված են ենթակառուցվածքների զարգացման նախաձեռնությունների մեջ, որոնք կենտրոնանում են համայնքային ակտիվները՝ որպես գյուղատնտեսության և գործարարության զարգացման համար նպաստավոր միջավայր ստեղծելու նախապայման, վերագործարկելու ուղղությամբ:

Հավաքված փորձը պարբերաբար փոխանցվում է տեղական և ազգային դերակատարներին, որպեսզի խրախուսվի ներկայացված ՏՏՁ մոտեցումն ինտեգրվի տեղական/տարածաշրջանային զարգացման ազգային ռազմավարությունների մեջ:

Մեթոդների նկարագրությունը

ՏՏՁ/PACA

Տեղական տնտեսական զարգացումը (ՏՏՁ) միաժամանակ և պարզ, և բարդ խնդիր է: այն պարզ է, քանի որ անհրաժեշտ հայեցակարգերը և գործիքները գերազանցապես փաստաթղթավորված և հասանելի են գրականության մեջ: Այն ոչ կախարդական և ոչ էլ գերբնական բարդություն է պարունակում: Այն բարդ է, քանի որ դրա հաջողությունը հիմնված է բազմաթիվ դերակատարների ակտիվ ներգրավվածության և նրանց միջև հաջող համակարգման վրա: Տեղական տնտեսական զարգացումը միայն որոշ դեպքերում է հնարավոր հանձնարարել վճարվող փորձագետներին: Ուստի, մոտիվացիան հույժ կարևոր հարց է: Ահա PACA-ն բնորոշող առաջին կետը:

Ի հավելումն դրա, պետք է նշել, որ հաջողված տեղական տնտեսական զարգացման նախաձեռնությունը հիմնված է կամավոր աշխատանքի վրա: Գործարարները, պետական ծառայողները, քաղաքացիական հասարակության և այլ կազմակերպությունների ներկայացուցիչները ժամանակ են անցկացնում հանդիպումներում և հաճախ կատարում են

աշխատանք, որը չի վճարվում: Ուստի, որևէ ՏՏՁ նախաձեռնություն կարիք ունի տեսանելի և շոշափելի և ցանկալի է արագ արդյունքների:

Արագ և շոշափելի արդյունքները մոտիվացնում են տեղական դերակատարներին ավելի շատ հատկացնելու իրենց ժամանակը: Ուստի, կենսունակ, գործնական և արագ իրականացվող առաջարկների ներկայացումը կարևորագույն նպատակներից մեկն է ցանկացած ՏՏՁ նախաձեռնության սկզբում: Դա PACA-ի երկրորդ բնորոշ կետը: Այդ իսկ պատճառով PACA-ն ներառում է տեղական տնտեսության արագ գնահատման մեթոդ, որը տևում է 2 շաբաթից ոչ ավելի:

Հաջողված տեղական տնտեսական զարգացման նախաձեռնությունը կառուցված է որոշ նախագծեր առաջ մղելու հարցում անհատների մոտիվացիայի վրա, ինչպես նաև՝ նախագծերն առաջնորդող ընդհանուր տեսլական ստեղծելու՝ բազմաթիվ անհատների ցանկության և կարողության վրա: Նաև պետք է նշել, որ բազմաթիվ ծրագրեր կաշխատեն, միայն եթե մի քանի անհատներ աշխատեն միասին: Իմաստ չկա առաջարկել այնպիսի նախագծեր, որոնք տեղական դերակատարներն իրականանալի չեն համարում: Նաև անիմաստ է առաջարկել նախագծեր, որոնք ընդգրկում են այնպիսի դերակատարներ, որոնք միմյանց հետ աշխատանքը չեն պատկերացնում: **Այսպիսով՝ PACA-ին բնորոշ երրորդ կետը ոչ միայն տնտեսական ներուժի և մարտահրավերների հաղթահարման, այլև հանգուցային դերակատարների մոտիվացիան, կարողությունները և գործակցային ոգին աշխատորոշելն է:**

PACA-ն ներառում է մի քանի տարրեր՝ ՏՏՁ նախաձեռնություններ սկսելու և կայացնելու համար անհրաժեշտ նորարարական մոտեցում ստեղծելու համար:

- ✓ Համակարգային մրցունակության տեսլականը, մասնավորապես՝ դրա շեշտադրումը դերակատարների դերի և համապատասխան պետական կառույցների վրա:
- ✓ Ռազմավարական կառավարման բազմաթիվ տարրեր, ինչպիսիք են 5 ուժերի վերլուծությունը, տեղայնացված մրցակցային առավելությունների վերաբերյալ Մայքլ Պորտերի աշխատանքը:
- ✓ Մոդերացիայի մեթոդը, այսինքն՝ հաղորդակցման գործիք, որի ժամանակ մասնակիցները բանավոր արտահայտվելու փոխարեն գրում են քարտերի վրա:

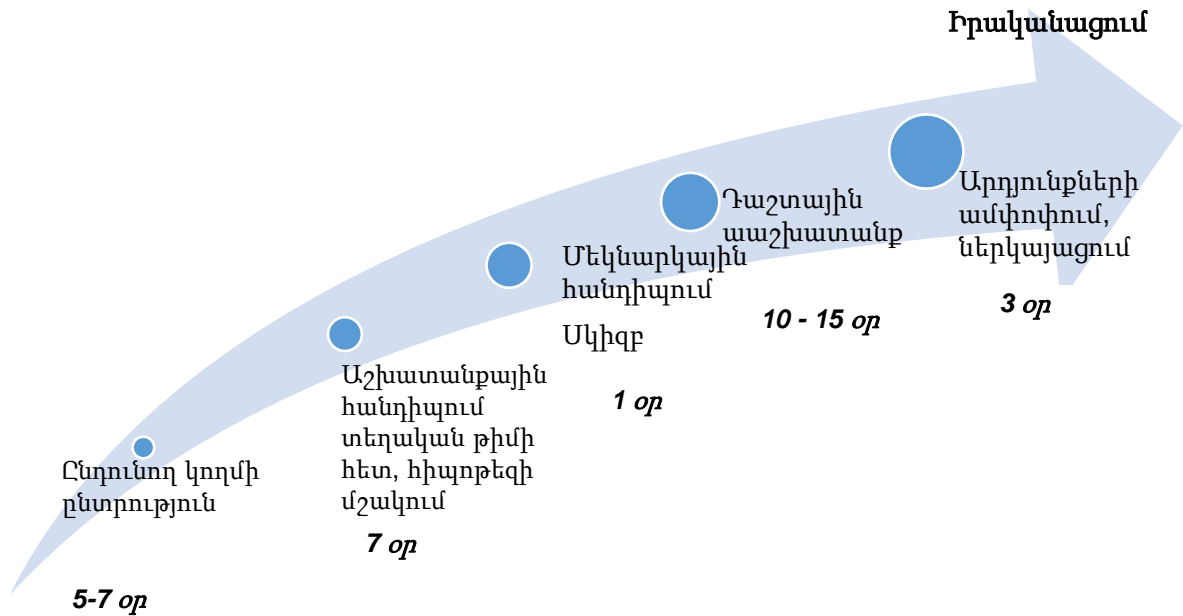
PACA վարժությունը

- ✓ Տեղական համայնքներին ցույց է տալիս, թե ինչպես նրանք կարող են օգնել իրենց:
- ✓ Բացահայտում է պրակտիկ գործողությունները, որոնք առաջ կմղեն ՏՏՁ գործընթացը:
- ✓ Համոզում է տեղական դերակատարներին աշխատել ոչ թե ռազմավարության, այլ տեսանելի և շոշափելի արդյունքի ուղղությամբ:

PACA-ն ՏՏՁ գործընթաց է

- ✓ Որի շարժիչ ուժը հնարավորություններն են,
- ✓ Որը կենտրոնանում է կարճաժամկետ արդյունքների ուղղությամբ,
- ✓ Որն առավելագույնի է հասցնում ներգրավված դերակատարների ժամանակի օգտագործման արդյունավետությունը:

PACA վարժության հաջորդականությունը ներկայացված է ստորև՝

PACA մեթոդը չի կարող կիրառվել բոլոր համայնքներում: Ուստի համայնքների ընտրությունը հույժ կարևոր է PACA-ի հաջողության համար: Նախևառաջ, PACA-ն կարելի է կիրառել միայն այն համայնքներում, որոնք ունեն ամնվազն 3000 բնակիչ: Մակայն համայնքների ընտրության ամենակարևոր չափորոշիչը տեղական դերակատարների ընտրությունն է (տեղական իշխանություն, գործարարներ և այլն) և համայնքում գործակցային միջավայրի առկայությունը: Մինչև PACA մեթոդը կիրառելու որոշում կայացնելը համայնքում անցկացվում են մի քանի հարցազրույցներ և հանդիպումներ:

PACA վարժությունն անցկացնում են 2 PACA փորձագետները, 1 օգնականը և ընտրված համայնքի տեղական թիմը, որը պատասխանատու է վարժության կազմակերպչական մասի համար (կապ պահպանել տեղական թիմի անդամների հետ, հավաքել տեղեկություններ, կազմակերպել աշխատանքային հանդիպումներ, ձեռք բերել պայմանավորվածություններ և այլն): PACA-ն սկսվում է **ուսուցման գործընթացով**: Փորձագետները տեղական թիմի համար անցկացնում են 5-7-օրյա դասընթաց (դասընթացի ընթացքում տեղական թիմին են փոխանցվում ՏՏՁ հիմնական սկզբունքները և գործիքները՝ «Պորտերի ադամանդը», «5 ուժերը», «Համայնքի տնտեսական քարտեզագրումը», «Արտադրողականության խնդիրները», «Մրցակցային առավելությունները», «Հիպոթեզի ստեղծումը» և այլն): Վերջինը նախնական պատկերացում է ստանում, թե ինչ է ՏՏՁ և ինչպես առաջ մղել այն, ինչպես նաև գիտելիք են ստանում ՏՏՁ գործիքների կիրառման հարցում, որոնք նրանք հետագայում կարող են կիրառել իրենց համայնքներում: Այնուհետև տեղական թիմի հետ անցկացվում է **հիպոթեզի աշխատանքային հանդիպումը**, որի նպատակն է ձևավորել համայնքի տնտեսական իրավիճակի հիպոթեզը: **Մեկնարկային հանդիպումը** հաջորդ քայլն է, որն ազդարարում է դաշտային աշխատանքի մեկնարկը: Դրա նպատակն է տեղեկացնել տեղական առաջնորդներին և դերակատարներին առաջիկա PACA վարժության մասին, ինչպես նաև հավաքել տեղական տնտեսության մասին

տեղեկությունները և ընկալումները: **Դաշտային աշխատանքի** հիմնական նպատակը տեղական տնտեսության կառուցվածքը և դրսևորումները հասկանալն է և տնտեսության հզորացման համար հնարավոր գործողությունների բացահայտումն է: Այն բաղկացած է հարցազրույցներից և փոքրիկ աշխատանքային հանդիպումներից, որոնք կազմակերպվում են տեղական տնտեսության և դրա մեջ դերակատարում ունեցողների մասին ամբողջ անհրաժեշտ տեղեկությունը հավաքագրելու համար: Հավաքված տեղեկություններն ամփոփելու համար կազմակերպվում է **Արդյունքների ամփոփման աշխատանքային հանդիպումը: Աշխատանքային հանդիպման** նպատակներից մեկն էլ հիմնական բացահայտումները և առաջարկները մշակելն է: Շատ կարևոր է, որպեսզի առաջարկները մշակվեն հետևյալ 3 չափորոշիչների հիման վրա՝ **հիմնված լինեն տեղական ռեսուրսների վրա, լինեն արագ իրականանալի, տեսանելի արդյունք տան 3 ամսվա ընթացքում:** Բոլոր բացահայտումները և առաջարկները տեղական դերակատարներին են ներկայացվում **Պրեզենտացիայի ժամանակ: Հետագա անելիքների** աշխատանքային հանդիպումը պետք է անցկացվի Պրեզենտացիայից անմիջապես հետո և պետք է նպատակ ունենա բացահայտելու տեղական առավել ակտիվ դերակատարներին, որոնք պետք է իրականացնեն առաջարկված **SSQ** նախաձեռնությունները, ինչպես նաև մշակելու առաջին քայլերի ժամանակացույցը:

Քանի որ բացահայտված նախաձեռնությունների իրականացման պատասխանատվությունը տեղական դերակատարներինն է, հետագա աջակցության կարիք է զգացվում՝ **PACA** գործընթացն ակտիվացնելու համար: **PACA-ի հետագա ընթացքի** ապահովման մի քանի գործիք կա:

CEFE

CEFE-ն (Գիտելիքահեն տնտեսություն՝ ձեռնարկությունների ձևավորման միջոցով) սկսնակ և գործող ՓՄՁ-ների համար նախատեսված երկարատև դասընթաց և խորհրդատվություն է: **CEFE** մեթոդի հիմնական նպատակը փոքր և միջին ձեռնարկատիրության զարգացումն է: Ինչպես վերնագիրն է ցույց տալիս, նպատակի կայացումը կապված է ձեռնարկատերերի կոմպետենտության զարգացումը խթանելու հետ: Մեկամսյա դասընթացի ժամանակ **CEFE-ն** ձեռնարկատերերին տրամադրում է բիզնեսի կազմակերպման համար անհրաժեշտ նախնական գիտելիքը: Սակայն ավելի կարևորն այն է, որ ձեռնարկատերերը զարգացնում են իրենց բիզնես մտածելակերպը և հատկությունները: **CEFE-ի** մյուս նշանակալի ձեռքբերումներից մեկն էլ այն է, որ դասընթացին մասնակցելու ընթացքում գործարարները մշակում են գործարար ծրագիր՝ իրենց բիզնեսի համար, ինչն արդեն բիզնեսի հանդեպ գիտակ մոտեցման ապացույց է: Գործարար ծրագրի մշակման ընթացքում ձեռնարկատերերն ավելի լավ պատկերացում են ստանում շուկայի ներկա իրավիճակի վերաբերյալ և կանխատեսում են բոլոր մանրամասները և խոչընդոտները, որոնք կարող են հանդիպել գործարար ծրագրի իրականացման ընթացքում:

CEFE մեթոդաբանությունն ամենաարդյունավետ գործիքներից մեկն է, որը ներմուծվել և տեղայնացվել է Հայաստանում **SQZ** մասնագետների կողմից: Դա ավելին է, քան գործարար ծրագիր մշակելուն ուղղված հերթական մեթոդը: Այս մոտեցումը հիմնված է գործարար մտածելակերպի և վարքի հիմնարար սկզբունքների վրա: Մեթոդի հեղինակները հավատում են, որ նույնիսկ ամենազարգացած տեխնոլոգիաները և պրոֆեսիոնալ հմտությունները չեն

ապահովագրի բիզնեսի ձախողումը, եթե այնտեղ չկա ձեռնարկատիրական ոգի: Մա մի հիմք է, որի վրա ձեռնարկատերը, քայլ առ քայլ, մեթոդի մաս կազմող գործիքների միջոցով ձեռք է բերում ձեռնարկատիրական հմտություններ և գիտելիք, որոնք անհրաժեշտ են հաջող սկզբի համար: Ահա CEFE մեթոդաբանության պարզ տրամաբանությունը:

CEFE-ի (Գիտելիքահեն տնտեսություն՝ ձեռնարկությունների ձևավորման միջոցով) առաջին սկզբունքն այն է, որ չնայած իրենց կրթության հիմքին, գիտելիքին և փորձին՝ ձեռնարկատերերը կարող են ձեռք բերել անհրաժեշտ գիտելիք և զարգացնել ձեռնարկատիրական հմտություններ:

Ծրագիրը մշակվել է բազմաթիվ փորձերի հիման վրա: Հիմնական նպատակը չափահասներին գործարար միջավայրում գիտակ կերպով գործել սովորեցնելն է: Դրան հասնելու համար փորձարկվել են տարբեր մեթոդներ՝ դասախոսություններ, օրինակների ուսումնասիրություն և վերլուծություն, պրոֆեսիոնալ խորհրդատվություն, իրավական և ֆինանսական խորհրդատվություն: Այդուամենայնիվ, վերոնշյալներից որևէ մեկը ձեռնարկատիրոջ համար հաջողված չի եղել: Պատճառն այն է, որ սկսնակ գործարարներն ունեն ձեռնարկատիրական ոգու, տեսլականի, իրենք իրենց որպես ձեռնարկատեր ներկայացնելու և դիրքավորելու հմտության, ինչպես նաև իրենց ուղին գտնելու կարողության պակաս, ինչը կօգնեք նրանց կառուցել դեպի հաճախորդը միտված ձեռնարկություններ: Այդ ամենին հասնելու համար բոլոր վերոնշյալ մեթոդները պետք է միավորվեն՝ գործողություններին միտված փորձնական վարժությունների շեշտադրմամբ: Դրանց միջոցով ապագա ձեռնարկատերերը կզգան իրենց ձեռնարկատիրական սխալների ցավը, կապրեն իրենց ձեռքբերումների ուրախությունը, կզգան իրենց ընկալումներում տեղի ունեցող փոփոխությունները և կկարողանան ճիշտ դասեր քաղել իրենց փորձառությունից: Այսպիսով՝ **հաջորդ սկզբունքը դեպի գործողությունները միտված մեթոդների գերակայությունն է:**

Ընդհանուր առմամբ, չափահասներին սովորեցնելը մեծապես տարբերվում է երեխաներին սովորեցնելուց: Այստեղ մենք գործ ունենք փորձառու մարդկանց հե, ովքեր ունեն որոշակի գիտելիք, փորձառություն և կարծիքներ և նոր գիտելիքի հանդեպ այդքան բաց չեն, որքան երեխաները: այդ ամենը հաշվի առնելով՝ CEFE-ն գերազանցապես կիրառում է **չափահասների ուսուցման մեթոդները և գործիքները:**

Մյուս կարևոր սկզբունքն այն է, որ ձեռնարկատիրոջ համար շուկայում երկարատև հաջողություն ունենալու համար կա միայն մեկ ճանապարհ՝ սպառողների պահանջները բավարարելը: Դա հաշվի առնելով՝ CEFE-ն **միտումնավոր կերպով հաճախորդ-սպառողին, ինչպես նաև ամբողջությամբ սպառողի շուրջ կառուցված ձեռնարկության գաղափարը տեղադրում է ձեռնարկատիրական գործունեության կենտրոնում:**

Մյուս էական հատկանիշն այն է, որ **CEFE մեթոդը խրախուսում է ձեռնարկատիրական դասընթացի, խորհրդատվական և ֆինանսական ծառայությունների համադրումը:** Արդյունքով ձեռնարկատերերը գործարար գաղափարների իրագործման համար ստանում են ծառայությունների ամբողջական փաթեթ:

CEFE դասընթացն ընդհանուր առմամբ անդրադառնում է գործարար ծրագրի 4 հիմնասյուներին՝ շուկայավարություն (մարկետինգ), արտադրություն, կառավարում և ֆինանսներ:

Միկրոֆրանչայզինգ

Միկրոֆրանչայզինգը գործիք է, որը հիմնականում կիրառվում է PACA-ի հետագա գործողությունների համար: Եթե CEFE-ն այնպես է կառուցված, որ ցանկացած գործարար կարող է մասնակցել դրան, Միկրոֆրանչայզինգը գործարար մոդել է, որը ներառում է ավանդական ֆրանչայզինգի տարրեր և հայեցակարգեր, որոնք կիրառվում են փոքր բիզնեսի համար՝ զարգացող երկրներում: Այն վերաբերում է գերփոքր ձեռնարկությունների համակարգվածությանը և ընդօրինակմանը: Դա տնտեսական հատուկ ոլորտների համար նախատեսված գործիք է: Դա «Բիզնեսը՝ արկղում» սկզբունքով մոդել է, երբ տնտեսության որևէ ոլորտի համար նախատեսված ընդօրինակելի միկրո ֆրանչայզինգ ի գործարար մոդելը մշակվում և փոխանցվում է սկսնակներին, որպեսզի նրանք ավելի հեշտությամբ կարողանան սկսել գործը և երաշխավորեն նրանց հաջողությունը շուկայում: Միկրոֆրանչայզինգի առանցքային սկզբունքներն են միևնույն որակի չափորոշիչները և բրենդի առկայությունը:

Ավանդական ֆրանչայզինգի և միկրոֆրանչայզինգի միջև տարբերությունը սոցիալական բաղադրիչն է: Միկրոֆրանչայզինգում կա 3 հիմնական բաղադրիչ՝ միկրո (գերփոքր), ֆրանչայզինգ և եկամտաբեր: *Միկրո* նշանակում է ավելի քան փոքրն է: *Միկրոն* մարմնավորում է սոցիալական ուղղվածությունը, աղքատության հաղթահարման աջակցությունը և աղքատներին օգնելը: *Ֆրանչայզինգը* բիզնեսի ընդօրինակումն է: *Եկամտաբեր* պարզապես նշանակում է, որ միկրոֆրանչայզինգը բարեգործություն չէ:

COMPASS

Compass-ը (Կողմնացույց) SSQ նախաձեռնությունների մշտադիտարկման և գնահատման գործիք է: Այն կարող է պարբերաբար իրականացվել PACA վարժությունից հետո՝ դիտարկելու բացահայտված նախաձեռնությունները և նախագծելու հետագա անելիքները: Այն մեկօրյա աշխատանքային հանդիպում է, որի նպատակն են ավարտված և ընթացիկ գործողությունների գնահատումը, տեսլականի և ռազմավարության վերաբերյալ դերակատարների մոտեցումների համահարթեցումը և նոր գործողությունների սահմանումը, որոնք կերաշխավորեն SSQ գործընթացի կայունությունը:

PACA-ն առաջին անգամ Հայաստան է ներմուծվել 2005 թ.: Մինչև հիմա PACA վարժություն անցկացվել ավելի քան 50 համայնքներում, որոնք ֆինանսավորել են միջազգային մի քանի դոնոր կազմակերպություններ (ԳՄՀՀ, Միջին արևելքի հիմնադրամը, «Հայաստանի մանուկներ» հիմնադրամը և այլն):

GSVC

GSVC (Գենդերային հարցերի արժեզրոյաների) վերլուծությունը կիրառում է արժեզրոյաների մոտեցումը՝ որպես ձեռնարկատիրական ոլորտում կանանց դերի բարձրացման վերլուծության մեթոդաբանական շրջանակ: Նպատակն է կիրառել գործարարությամբ և շուկայով առաջնորդվող մոտեցում, որը կուժեղացնի կանանց ձեռներեցությունը և կանանց ղեկավարած ձեռնարկությունները Հայաստանում: Արժեզրոյանի մոտեցումը ներառում է դեպի շուկան հստակ միտվածություն, որը կենտրոնանում է կոնկրետ ենթաոլորտի կամ արտադրանքի ուղղությամբ և

վերլուծում է մատակարարների, արտադրողներ, վերամշակողների և գնորդների միջև հարաբերությունները, ինչպես նաև այդ արտադրատեսակների արտադրության մեջ ներգրավված աջակցող կազմակերպություններին:

GSVC վարժությունը տևում է 2 շաբաթ և ներառում է ոլորտի հիմնական դերակատարների հետ անցկացվող աշխատանքային հանդիպումներ և հարցազրույցներ: Այն քարտեզագրում և վերլուծում է արժեչոթան և բացահայտում է նախաձեռնություններ, որոնք կխթանեն ոլորտի զարգացմանը և հատկապես՝ կանանց ղեկավարած ձեռնարկությունները: Այս մոտեցումը կիրառում է արժեչոթանների հայեցակարգը՝ որպես վերլուծության շրջանակ և բացահայտում է այն նախաձեռնությունները և միջամտությունները, որոնք արդյունավետ կլինեն կին ձեռնարկատերերի հզորացման համար՝ առանձին ոլորտներում և առանձին մարզերում:

Մեմինարների ֆուտուրում

